

Toets Wereldtheater! - Hoofdstuk 1 en 2

NIVEAU MHBO THEATEROPLEIDING
Koning Willem I College 's-Hertogenbosch
Samenstelling docent: Jan van Gemert

Puntentelling: Alle vragen 0.75 punt.

VRAGEN

Tekst 1

Sinds het allereerste begin van zijn bestaan beweegt het theater zich tussen twee polen. Enerzijds houdt het graag vast aan tradities. Het kent vaste regels en wetten. Het herhaalt ideeën en denkpatronen die algemeen bekend zijn. Dat versterkt het gevoel van verbondenheid onder de groep mensen die bij de theatergebeurtenis aanwezig zijn. Aan de andere kant houdt theater van vernieuwen. Daarbij stelt het vragen en onderzoekt nieuwe brandende kwesties. Voor veel theatermakers een ideale arena om het publiek met onbekende en soms brandende gezichtspunten te confronteren.

1

In grote delen van de wereld wordt sterker aan tradities vastgehouden dan in Nederland. Wat is het meest in het oog springende verschil als je in de krant kijkt of op internet en het openbare leven vergelijkt met het privéleven?

2

Wat is de rol van de traditionele gemeenschap in het vasthouden van tradities?

3

Noem een verschil tussen een collectivistische samenleving en een individualistische samenleving

4

**Wordt de traditionele samenleving bedreigd door vernieuwend theater?
Geef in je antwoord een voorbeeld uit het boek Wereldtheater.**

Tekst 2

Gerardjan Rijnders, Regisseur en toneelschrijver zegt: Wat is verwacht van toneel is dat je een kaartje koopt en dat dan de hel moet losbreken. Je wordt meegezogen in de beeldenstorm, visioenen en hallucinaties teisteren, je waant je even in utopia, aan je stoel gekluisterd ervaar je de totale ontregeling, ontworteling. Als je weer naar buiten gaat, wring je je ziel binnenste buiten. Want je bent, jawel, een ander mens geworden. Uit : Vier brieven over toneel 1983

S. Rajaram, directeur van Kalekhetras, school voor dans en muziek in Madras, Inda zegt; Kunst mag nooit stagneren maar moet kunnen blijven groeien, Maar tegelijk moet er een instituut zoals het onze bestaan, dat wel aan de traditionele vormen en cultuur vasthoudt. Op basis daarvan kun je vervolgens iets anders opbouwen. Zonder fundament begin je niets. Uit: Interview

5

Wat zie je in terug van individualistische en collectivistische samenleving in beide citaten? (van elk twee)

6

Verklaar uit welke ritueel het Griekse theater is ontstaan en hoe het is ontstaan.

Tekst 3

In rituelen keren steeds vaste handelingen terug. Het laten zakken van een kist, het zingen van een lied, uitblazen van kaarsen. Ze markeren belangrijke momenten in het leven. Ze helpen de mens diepere betekenis te geven aan zijn leven en handelen. Het focussen op levensvragen. Het aanbrengen van ordening en zingeving in de chaos van het bestaan. Het zijn belangrijke drijfveren voor zowel moderne als traditionele theatermakers.

Tekst 4

Relevant Bruidsbed stemt tot reflectie

door [Sara van der Kooi](#) gezien 1 juni 2013

Wat is het verschil tussen een oorlogsheld en een oorlogsmisdadiger? De laatste jaren komt vooral rond de dodenherdenking op 4 mei de vraag over het onderscheid tussen goed en kwaad weer vaker naar boven. Zijn we in ons denken niet te veel doorgeschoten naar de nuance, vanuit het idee dat goed en kwaad twee kanten van dezelfde medaille zijn? In Mulisch' meesterwerk *Het stenen bruidsbed*, nu door het Nationale Toneel op de planken gebracht, wordt die behoefte aan moraliteit op scherp gesteld. Het resultaat is een krachtige en relevante voorstelling die de literaire kwaliteiten van de oorspronkelijke roman in ere houdt.

Niet alleen zijn gezicht, ook zijn geest is een ruïne. De Amerikaanse tandarts Norman Corinth (koel gespeeld door Jeroen Spitzenberger) wordt in 1956 uitgenodigd voor een congres in Dresden, de laatste van vele steden die hij in de Tweede Wereldoorlog namens de geallieerden bombardeerde. Dat hij na deze 'bevrijdingsactie' ook vol wellust op hulpeloze burgerslachtoffers schoot, achtervolgt hem als een nachtmerrie en maakt hem ziek.

Tegelijkertijd is hij zelf ook slachtoffer: zijn vliegtuig werd neergehaald, waarbij zijn gezicht verbrandde. In Dresden ontmoet Corinth de mooie, in een concentratiekamp getraumatiseerde communiste Hella Viebahn (Tamar van den Dop), de pensionhouder Ludwig (Pieter van der Sman), de jonge chauffeur Günther (Bram Suijker) en de intrigerende collega-tandarts Schneiderhahn (Stefan de Walle), die hij van oorlogsmisdaden verdenkt. Ten onrechte, zo blijkt, waarop hij instort. De strijd tussen 'goed' en 'fout' zit vooral in hemzelf.

Regisseur Johan Doesburg maakt van Mulisch' canonieke roman nu een zorgvuldige toneelversie. Alles speelt zich af op een erg schuine ruwe planken vloer, wat de spelers een extra alertheid geeft: niet naar beneden flikkeren. Eronder duizenden doodshoofden: de slachtoffers van Dresden. Op de achtergrond af en toe een sferische videoprojectie. Soms komen er witte wanden bij om de situatie nog wat benauwender en vervreemdender te maken. In de drie koorgezangen waarin de vlucht, het bombardement en de beschieting van de Amerikanen op Homerische wijze wordt bezongen, hangen de bemanningsleden letterlijk in de lucht en denderen de prachtige teksten unisono de zaal in. Samen met de krachtige live soundscape van Harry de Wit levert dit de meest emotionerende momenten van de avond op, waarin zowel de oorlogstriomf als de nederlaag voelbaar wordt.

Voor het overige is *Het stenen bruidsbed* niet zozeer een emotionerende voorstelling. Dat komt misschien door de veelheid aan details (logisch als je zo'n gelaagd meesterwerk recht wilt doen) die soms het verhaal vertroebelen. Maar de afstandelijkheid ligt nog veel meer in de ieder op hun eigen manier getraumatiseerde personages en in de fragmentarische speelstijl met veel personagewisselingen. Afstandelijkheid is in deze voorstelling echter geen zwaktebod, integendeel. Sterk zijn bijvoorbeeld de twee vertellers Antoinette Jelgersma en Sallie Harmsen, die vanaf de zijlijn licht ironisch commentaar leveren. Het is dan ook niet zozeer Doesburgs doel om te emotioneren maar om tot nadenken te stemmen.

Een bekende uitspraak van Harry Mulisch is: 'Ik heb de oorlog niet zo zeer "meegemaakt", ik ben de Tweede Wereldoorlog.' Nu steeds minder mensen de Tweede Wereldoorlog 'zijn', groeit de behoefte er door vertellingen – op feiten gebaseerde fictie – kennis van te nemen. Zodat we weer kunnen reflecteren op onze

moraliteit en niet vergeten daarin een positie te kunnen innemen. Doesburgs encenering van *Het stenen bruidsbed* stimuleert precies dat proces en is daarin van grote waarde.

Foto: Carli Hermès

7

Naar aanleiding van tekst 3 en 4

Rituelen komen zowel terug in het traditionele theater als in het moderne theater. Noem op basis van de recensie van ‘ Het stenen bruidsbed’ enkele diepere betekenissen ervan die ook kunnen gelden voor het traditionele theater. (twee)

8

Welke kenmerken zie je in deze recensie van de Westerse theatertaal? (drie)

9

Artaud zegt dat het Westen nog heel wat kan leren van het magische danstheater van Bali. Hij heeft het over theatertaal. Wat bedoelt hij?

10

Acteren volgens vaste codes komt in de hele wereld voor. Noem de codes van de Turkse theatertraditie Karagoz. (drie)

11

Wat zijn overeenkomsten tussen Turkse schaduwtheater en Commedia dell Arte (drie)

12

Wat is de invloed van de Islam geweest op het theater in Turkije (een)

13

Waarom zijn in Turkije het poppenspel en volkstheater Orta oyunu tot ontwikkeling gekomen?

14

In de les heb je zelf poppen gemaakt en een schaduwtheater-presentatie gemaakt

A) Welke verwijzingen zijn er in de presentatie naar tradities? Noem er twee.

B) Welke verwijzingen zijn er in de presentatie naar modern theater? Noem er twee.